

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

לינק לקובץ: [לחץ כאן](#)

תוכנית: גאולה ולונדון

תאריך: 13/01/2020

שעה: 19:28:11

רשת: כאן 11

כותרת: **פרופסור זהר שביט, אוניברסיטת תל אביב: כיצד תחייה לאומית קשורה לשפה**

ירון לונדון: תחיית הלשון העברית הייתה תנאי להצלחתה של הציונות. כיצד משמשת השפה ככלי ליצירת לכידות חברתית ולאומית. מה הם האתגרים שניצבים בפני מדינה כמו בלגיה למשל, אשר מפולגת מבחינת אתית ולשונית, וחלקים גדולים באוכלוסייה, לא דוברים את אותה שפת אם. ומדוע דיכוי לשוני הוא לעולם חלק מדיכוי לאומי. כדי לדון בכל אלה, נמצאת איתנו פרופ' זהר שביט, מאוניברסיטת תל אביב, שלום לך.

פרופ' זהר שביט: שלום שלום.

ירון לונדון: את עוסקת בחינוך בעיקר בספרות של ילדים וכד'. שם בעצם נוסקת שפת האם. אפרים קישון היה איש שאמר על העברית, "היא השפה היחידה בעולם שהורים לומדים מילדיהם".

פרופ' זהר שביט: לא היחידה בעולם, אבל...

ירון לונדון: האם... בואי נדבר פעם אחת, נעשה משפט צדק

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

לטענה, שהעברית מיוחדת במינה בזכות תחייתה הפלאית. האם זה נכון.

פרופ' זהר שביט : במידה רבה זה נכון. אני חושבת שאין עוד מקרה של שפה שזכתה לתחייה אחרי כל כך הרבה אלפי שנים. אבל צריך גם לזכור, שהעברית מעולם לא הייתה שפה מתה. היא שפה דבורה. היא באמת יודעת... היא לא הייתה קיימת במשך כמה... כמה... כמה אלפי שנים אפשר לומר, כמה מאות שנים... ירון לונדון : מתי פוסקים לדבר עברית בארץ ישראל. פרופ' זהר שביט : זה שאלה מאוד טובה. אין לנו על זה תשובה בטוחה, אבל אין ספק שבשלב מסוים הפסיקו לדבר בעברית... ירון לונדון : במאה ה-3 ... פרופ' זהר שביט : יכול להיות. ירון לונדון : כן.

פרופ' זהר שביט : אבל מה שברור לנו, שהיא מעולם לא הפסיקה לשמש כשפת תקשורת. ולפעמים כשיהודים היו נפגשים ולא הייתה להם שפת תקשורת אחרת, הם דיברו בעברית. זאת אומרת... ירון לונדון : למה?

פרופ' זהר שביט : היא לא... היא לא וויתרה מעולם על החיוניות שלה, היא לא הפסידה, אבל...

ירון לונדון : איך רש"י למשל כותב ליהודי תימן. פרופ' זהר שביט : אני לא יודעת איך הוא כותב ליהודי תימן...

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

ירון לונדון : הוא כותב בעברית, כמובן...

פרופ' זהר שביט : כן, אבל לא...

ירון לונדון : הוא לא... כן.

פרופ' זהר שביט : לא מכירה את עניין ה... לא למדתי אותו. אבל

מה שמייחד את העברית, שהיא הצליחה להפוך לשפה מדוברת

בתקופת זמן קצרה מאוד יחסית.

ירון לונדון : אהה.

פרופ' זהר שביט : לא על ידי כולם וזה היה תהליך הרבה יותר

מורכב ממה שאנחנו ידענו, מה המיתוס שסיפרנו לעצמנו, אבל דבר

אחד אין ספק, שהעברית הצליחה להחיות את עצמה כשפה

מדוברת שמתפקדת בכל הרבדים של השפה, יחסית בתקופת זמן

קצרה. וזה היה כחלק ממפעל הלאומיות, וכחלק... הפרויקט אולי

החשוב ביותר של הציונות. אני אגיד את זה כך, לולא העברית,

לא הייתה קמה חברה לאומית ביישוב היהודי...

ירון לונדון : לא הייתה קמה ספרות.

פרופ' זהר שביט : ואני גם לא יודעת אם הייתה קמה מדינת

ישראל. זאת אומרת...

ירון לונדון : אותי תמיד מפליא, בסוף המאה ה-19 חיו פה

70,000 יהודים בערך, בעיקר בארבע ערי הקודש. יושבים כמה

מלומדים, בראשם אליעזר בן יהודה, אבל לא רק הוא, ... למשל

ואחרים בירושלים, ומחליטים לא רק של לדבר עברית, אלא גם

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

כיצד לדבר עברית. לדבר במלרע ולא במלעיל.

פרופ' זהר שביט : נכון.

ירון לונדון : למשל.

פרופ' זהר שביט : אלה היו החלטות מושכלות, הם ממש ישבו, דנו בכך הרבה זמן והיו להם נימוקים מאוד משכנעים למה הם מאמצים את ההבהרה הספרדית ולא את ההבהרה האשכנזית.

ירון לונדון : כן.

פרופ' זהר שביט : מה שגראהם היה כמובן קטסטרופה, מבחינת חלק מהשירה העברית.

ירון לונדון : נכון.

פרופ' זהר שביט : תחשוב על ביאליק שכותב את כל השירה שלו באווירה אשכנזית ומעולם לא...

ירון לונדון : שלום רב שובך ציפורה נחמדת...

פרופ' זהר שביט : ציפורה נחמדת...

ירון לונדון : מארצות החום אל חלוני.

פרופ' זהר שביט : בדיוק כך.

ירון לונדון : וכו'. תראי, אבל בואי נדבר עכשיו על לשונות אחרות שעשו או עמים, לאומים אחרים, שעשו, ומה היינו עושים, מאמצים כדי להחיות את שפתם. אנחנו יודעים בעיקר על האירים...

פרופ' זהר שביט : עשו עליה לשפה.

ירון לונדון : נכון, זה...

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

פרופ' זהר שביט : כן, הגאלית, המקרה...

ירון לונדון : גלית.

פרופ' זהר שביט : גלית. אבל היא למעשה, כל דחיית הלאומיות באירופה, הייתה קשורה תמיד בתחייה לשונית. ובהחלטה על בחירה בלשון מסוימת בשפה הלאומית. גרמניה היא אחד המקרים הכי מובהקים, שבהם הוחלט, יחד עם איחוד גרמניה, להפוך את ההוכדויט, לשפה הלאומית הרשמית, השפה שבה בעצם, תתנהל התקשורת הגבוהה, הלימודים הגבוהה וכד' וכד'. אבל בצידה עד היום, קיימים בגרמניה, ה... קיימות בגרמניה הלשוניות המקומית, שמאוד מאוד רחוקות. אני זוכרת שהיינו בשבתון ב... ליד ... ובאו אלינו פועלים, לא הבנתי בכלל מה הם מדברים. אי אפשר להבין את הגרמנית שלהם. אם אתה נופל בבבריה על הגרמנים שעדיין ממשיכים את המסורת הזאת של הדיבור...

ירון לונדון : זה לא רק המבטא, זה גם מבנה המשפט.

פרופ' זהר שביט : מבנה המשפט ואוצר המילים.

ירון לונדון : הפנייה שלי אליך, אני אגיד לך למה היא התעוררה.

קראתי מאמר באחד מהעיתונים האירופים, על מה שקורה

בלוקסמבורג. לוקסמבורג זו מדינה קטנה, אבל היא אחת

מהמכוננות של הקהילה האירופית. עכשיו יש שם מיעוט צרפתי

ואלוני, דובר צרפתי, ומיעוט שדובר אקצנט מסוים של הפרנקונית

התחתונה נגיד ככה, ששמו לוקסמבורג ... אבל מתכתבים ומדברים

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

או בגרמנית או בצרפתית, תלוי לאיזה ...
פרופ' זהר שביט: ... אני מניח, כן.
ירון לונדון: עכשיו יש הגירה עצומה למדינה המשגשגת הזאת,
והלוקסמבורגים חשים שהמדינה...
פרופ' זהר שביט: מאוימים.
ירון לונדון: נלקחת מהם, מאוימים, והם מתחילים ללמוד בשיעורי
ערב, את הז'רגון הלוקסמבורגי שנקרא לוקסמבורגיש, כדי לומר, יש
לנו שפה. ולכן אנחנו עם.
ירון לונדון: אבל הוא... אבל אותו תהליך קרה בספרד.
כשהקטלונית לא דוכאה יותר, היא קמה לתחייה. ואגב, כשאני
השתתפתי שם באיזה כנס, הם סיפרו לי על משלחת, שהגיעה
מקטלוניה לארץ מדינת ישראל...
ירון לונדון: מישראל.
פרופ' זהר שביט: כדי ללמוד מאיתנו איך מייחים שפה. ישנו גם
מקרה של ה... גליצית, בחבל גליציה.
ירון לונדון: בספרד.
פרופ' זהר שביט: עכשיו התהליך... בספרד. הוא תהליך מאוד
מעניין, מפני שכל המסמכים שנכתבים בגליציה חייבים להיכתב
בגליצית, הם מאוד מקפידים על זה.
ירון לונדון: שהיא שונה... שונה מהספרדית.
פרופ' זהר שביט: שונה מה... כן, בוודאי, ה... גם ה...

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

ירון לונדון : אז יש ארבע ספות. יש בסקית...
פרופ' זהר שביט : יש בסקית.
ירון לונדון : יש קטלונית, יש ספרדית ויש גליצית.
פרופ' זהר שביט : בדיוק כך. עכשיו בין מה למה קיים מתח.
המתח קיים בין השאיפות הלאומית האתניות של גליציה או של קטלוניה , אנחנו גם ראינו לאן זה הוביל בקטלוניה, לבין השאיפות שלהם להשתלב בשוק. אז בגליציה ההורים לא מוכנים שהילדים ילמדו בית ספר רק בגליצית. הם עומדים על זה שהם ילמדו ספרדית.
ירון לונדון : כן.
פרופ' זהר שביט : אבל מצד אחר, כל המסמכים הרשמיים צריכים להיכתב גם בגליצית. אז כשהייתי שם, הם סיפרו לי, שהם חייבים , נגיד את ההזמנות להזמין אותי לכנס הם הוציאו בשתי שפות. ... זה נותן המון פרנסה נהדרת...
ירון לונדון : מצד אחד, פרופ' שביט, שאנחנו מדברים על המקרה שלנו , אנחנו גאים בתחיית הלשון שלנו, אבל אנחנו עושים...
פרופ' זהר שביט : בצדק.
ירון לונדון : אבל אנחנו עושים קשיים לפיתוח הלשון הערבית הפלסטינית הישראלית . כנראה אם לא במודע , לפחות בתת מודע , כדי שלא לדרבן או נעודד את התחייה של הפלסטינית, את החיזוק של הפלסטינים.

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

פרופ' זהר שביט : יכול להיות. אבל כאן נעשה עוול מאוד גדול בהחלטה בלבטל את המעמד של השפה הערבית כשפה רשמית שנייה של מדינת ישראל...

ירון לונדון : אבל זה היה מכוון מה זה.

פרופ' זהר שביט : יכול... אני אף לא חשבת... ירון לונדון : זאת המטרה...

פרופ' זהר שביט : שזאת המטרה. אני חושבת שזאת שגיאה נוראה, מפני שצריך להתייחס בכבוד למיעוט שחי בתוכה. ואנחנו לא יכולים לתת להם מדינה, כי אין מקום לעוד מדינה בגבולות של מדינת ישראל, אבל אפשר לכבד אותם על ידי הענק אוטונומיה תרבותית, אגב, אחת ההמלצות של ועדת חזון תרבות 2000...

ירון לונדון : את עמדת בראשה, נדמה לי.

פרופ' זהר שביט : אני עמדתי בראשה. הייתה להעניק אוטונומיה תרבותית למיעוט הערבי, ואוטונומיה תרבותית...

ירון לונדון : כן.

פרופ' זהר שביט : פירושה למשל, שהם לא ילמדו את ביאליק, ושהם ילמדו היטב את שפת האם שלהם. אנחנו הרי יודעים, כדי שאדם יוכל לרכוש לעצמו שפות זרות נוספות, הוא חייב קודם כל לגלות שליטה ולרכוש לעצמו שליטה מוחלטת בשפת האם שלו. למיעוט הערבי בישראל, יש היום בעיה בלשונית רצינית מאוד.

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 98-96, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

ירון לונדון : אנחנו חייבים לסיים כאן. אני מודה לך מאוד, תודה.